

**НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ
„ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

**ЕТИЧЕН КОДЕКС
НА
НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“**

СЪДЪРЖАНИЕ

РАЗДЕЛ I	6
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.....	6
РАЗДЕЛ II.....	7
ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА КОДЕКСА	7
РАЗДЕЛ III.....	7
ОСНОВНИ ЦЕННОСТИ И ПРИНЦИПИ.....	7
РАЗДЕЛ IV	9
НОРМИ ПРИ НАУЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ.....	9
РАЗДЕЛ V.....	17
ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ УЧЕНИТЕ	17
РАЗДЕЛ VI	18
МОРАЛНИ ОБЩЕСТВЕНИ НОРМИ.....	18
РАЗДЕЛ VII.....	20
АДМИНИСТРИРАНЕ НА НЕМОРАЛНИ ПРОЯВИ ОТ НАУЧНАТА ОБЩНОСТ В НСА „Васил Левски“	20
РАЗДЕЛ VIII.....	21
ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА	21
РАЗДЕЛ IX	22
КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ, ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯ, ИЗМАМИ И НЕРЕДНОСТИ.....	22
РАЗДЕЛ X.....	24
ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ	24
РАЗДЕЛ XI	24
ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ.....	24

ЕТИЧЕН КОДЕКС НА НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

Правилата на този кодекс се отнасят за въпроси, свързани с морала като един от основните регулатори на научната дейност, който придобива нарастваща роля и значение в Европейския съюз и в страните – членки на Европейската общност.

Съществено значение за академичния морал е спазването на етичните принципи и правила в няколко основни области и по-конкретни направления:

- съвместното търсене на научни истини;
- взаимоотношенията в научните колективи и между отделните учени;
- дискусиите, посветени на научните проблеми;
- теоретичната и експерименталната изследователска дейност;
- подбора на участниците в изследователската дейност и защита на техните права;
- публикуване на резултатите от изследователската дейност (публикационна етика);
- социалната отговорност за приложенията на научните резултати;
- обществените задължения, педагогическата роля и отговорност на учения.

РАЗДЕЛ I

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Кодексът представя основните принципи на научната и професионалната етика, към които следва да се придържат членовете на академичната общност в НСА „Васил Левски“.
2. Кодексът определя мерките, които да се предприемат при неспазването му от академичната общност при НСА „Васил Левски“.
3. Кодексът е общ и обхваща научната работа, фундаменталните, приложните и технологичните изследвания, педагогическата дейност и взаимоотношенията в академичната общност и в академичния живот в НСА „Васил Левски“.

РАЗДЕЛ II

ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА КОДЕКСА

1. Кодексът насърчава учените да спазват установените процедури за научно и етично разглеждане на планираните от тях научни изследвания.
2. Кодексът насърчава учените да правят научните си резултати обществено достъпни.
3. Кодексът има и образователни цели за академичната общност в НСА „Васил Левски“, като ги запознава с наличните етични стандартни за научна и изследователска дейност и техните отговорности.
4. Кодексът се противопоставя на дискриминацията в академичната общност, основана на различия по пол, религия и убеждения, национална и расова принадлежност, социално и материално положение, възраст.
5. Кодексът подчертава индивидуалната и колективната отговорност на учените и задължението им да предвидят възможните приложения на тяхната работа.
6. Кодексът забранява изследвания, които са насочени към развиването или използването на методи за мъчения или други насилствени средства и техники, които нарушават човешките права.
7. Кодексът има за цел определяне правилата за етично поведение на академичната общност и повишаване общественото доверие в институцията.

РАЗДЕЛ III

ОСНОВНИ ЦЕННОСТИ И ПРИНЦИПИ

1. В поведението на учения в НСА „Васил Левски“ основни ценностни ориентири са: оригиналност на научната дейност, безкористност и обективност, взаимно уважение и доверие, лоялност към мисията на институцията, свобода на научната изява, прозрачност по отношение на научните цели и интереси.

2. Ученият няма право да изисква от своите сътрудници и подчинени да действат в противоречие със законодателството, против своите убеждения и научната етика.
3. Ученият трябва да се противопоставя на неправилното използване на научните постижения и особено на тяхното прилагане срещу човечеството; да информира и предупреждава обществото от възможни последици от такива опити, както и да отказва да участва в подобни дейности.
4. Ученият трябва непрекъснато да разширява познанията си и да увеличава професионалната си квалификация.
5. Ученият е длъжен да поддържа критично отношение към професионалните си дейности; фактите и доказателствата трябва винаги да стоят на по-високо ниво от мненията на авторитетите в науката.
6. Ученият трябва да брани свободата на науката: не само свободата да избереш научни проблеми и методите, чрез които да ги разрешиш, но също така и свободата на мисълта и словото. Той трябва да се противопоставя на цензурата на научните публикации, на ограничаването на свободния достъп до информация и на ограничаването на обмяната на мнения между учените. Въпреки това ученият е длъжен да се съобразява с ограниченията, наложени от законодателството (напр. държавни тайни, патентни права).
7. Ученият трябва да избягва да се занимава с проблеми от ниска познавателна и приложна стойност, които не съответстват на социалните нужди и изразходват ограничените ресурси.
8. Ученият е длъжен да предпазва научната общност от хора с неподходяща квалификация, както и използването на научни идеи за популистки или демагогски цели. Ученият трябва да сигнализира за негативни прояви, възпрепятстващи ефективната научна дейност в съответната професионална област; за псевдонаучни теории и твърдения, относно непроверени и съмнителни данни; за нарушения на публикационната етика.

9. Ученият не трябва да прилага лични, идеологически, расистки или политически критерии в научната си работа.
10. Ученият не трябва да изтъква или оспорва професионалната репутация на друг учен чрез прилагането на неморални средства.

РАЗДЕЛ IV

НОРМИ ПРИ НАУЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

- 1. Науката и обективната истина** – основната цел на учения е търсене на обективната истина. В изследователската си дейност той трябва да се стреми към аргументирано доказване на издигнатите от него хипотези и стигане до съответни изводи и заключения. Недопустими са непроверени и неаргументирани изводи, както и тълкуванията и използването на резултатите за частни или групови интереси в ущърб на обективната истина.
- 2. Организация и провеждане на научното изследване**
  - 2.1. Ученият следва да осъществява ефективна научна дейност, като провежда задълбочени и всестранни изследвания за достигане до обективната истина и за установяване на убедително и трайно ново познание, за обновяване и обогатяване на знанията за изследвания обект в полза на обществото.
  - 2.2. Висша ценност при съвременната наука е знанието да се развива и обогатява чрез оригинални приноси. Особено ценни са те, ако намират приложение и са полезни за обществото.
  - 2.3. Трябва да се насърчават изследвания, които имат престижен статус и водят до приноси в съответната научна област.
  - 2.4. Ученият трябва да се захваща само с тези задачи, за които има достатъчни познания и умения. Във всички останали случаи той трябва да ги насочва към колеги, които имат нужната квалификация да ги осъществят.
  - 2.5. При планирането на научното проучване и изготвянето на документацията по него ученият в НСА „Васил Левски“ трябва да се ръководи от международно, национално и институционално

установените етични стандарти, заложи в стандартните оперативни процедури на **Комисията по етика на научноизследователската дейност (КЕНИД) ??** при НСА „Васил Левски“.

- 2.6. При изследователска работа върху хора ученият в НСА „Васил Левски“ трябва да получи валидно информирано съгласие от обектите на научното изследване, чието съдържание и форма са одобрени от КЕНИД.
  - 2.6.1. Лицето, което е обект на изследване, трябва да бъде запознато с характера, целта, предвидимите рискове, очакваните ползи от научното изследване, както и с процедурите, на които ще бъде подложено. Ако обектът на изследване е непълнолетен или по друга причина недееспособен да взема решения за себе си, необходимо е да бъде взето разрешение от неговите законови представители. Човекът, обект на изследване, трябва да има възможността да оттегли своето участие в научно изследване по всяко време.
- 2.7. Ученият трябва да обръща особено внимание на начините на подбор на участниците в научното изследване, като избягва отношенията на зависимост, които могат да поставят под съмнение доброволността на съгласието им. Включването на уязвими групи лица (деца, психично болни, лица в зависимо положение, лица с ограничена свобода, бременни, терминално болни, социално слаби лица) в научни изследвания трябва да става в съответствие с международно утвърдените етични стандарти.
- 2.8. Научните изследвания трябва да бъдат провеждани по начин, по който не накърняват човешкото достойнство и не са в противоречие с принципите на хуманизма и зачитането на човешките права. Ученият трябва да защитава правата на участниците в научното изследване и да не допуска рисковете от него да надхвърлят очакваните ползи.
- 2.9. Ако изследването включва болезнени манипулации, ученият е длъжен да аргументира необходимостта от тях, да сведе до минимум болката и да гарантира, че физическото и психическото състояние на обекта няма да бъдат увредени в резултат на проведените опити.

- 2.10. Научните изследвания трябва да бъдат провеждани по начин, по който не се нанася вреда на околната среда и на човека. Ако това не е възможно, случайните влияния трябва да бъдат сведени до минимум. Проучвания, при които нанасянето на вреда е неизбежно, не бива да бъдат инициирани или ако вредата се е проявила в хода на изследването, то следва да бъде незабавно прекратено.
- 2.11. Задължение на ръководителите на научни колективи, сформирани при НСА „Васил Левски, е да следят за спазването на академичния морал в тях. Те трябва да осигуряват правилна организация за осъществяване на научна дейност и да дават личен пример за спазване на етичните стандарти на научноизследователска работа и поведение. При липса на ясни етични стандарти за реализиране на конкретна научна и изследователска дейност или конфликти в научните колективи ръководителите им трябва да потърсят компетентна етична консултация чрез КЕНИД.

3. Разпространение на резултатите от научното проучване

- 3.1. Ученият трябва да спазва международните и националните закони за авторските права. Всяко използване на снимки, таблици или текст изисква да бъде получено разрешение от автора и/или издателя, както и задължително да бъде посочен източникът, откъдето са взети. Кратките цитати трябва да бъдат отбелязвани с кавички, като източникът също трябва да бъде посочен. Всяко нарушаване на тези правила може да бъде смятано за плагиатство и нарушаване на Закона за авторското право.
- 3.2. При определяне на статут на автор на научна публикация се прилагат утвърдените критерии, а именно:
- 3.2.1. значим принос към концепцията или дизайна на разработката; или придобиване, анализ и интерпретация на данните и
- 3.2.2. написване на чернова или критично ревизиране на интелектуалното съдържание и
- 3.2.3. съгласие да се поеме отговорност за всички аспекти на разработката и гарантирането на акуратност в изследването и интегритет на която и да е част от публикацията.

- 3.3. Хора, които оказват техническа помощ (напр. извършват рутинни методи или стандартни анализи), оформят публикацията (напр. подготвят илюстрации, извършват редакторска работа) или извършват езиков превод, не отговарят на критериите за авторство, но трябва да им бъде изказана благодарност. Трябва да бъде изказана също и на колеги, чиито коментари по време на подготовката на статията са спомогнали за интерпретирането на данните.
- 3.4. При публикации от няколко автори винаги стои деликатният въпрос за мястото на авторите в авторския колектив. Това подреждане трябва да бъде базирано на приноса на авторите, като водеща е позицията на този, който е основният изпълнител, автор на идеята или основен анализатор на данните. Ако приносът на отделните автори е равностоен, етично би било те да решат помежду си реда на изписване, включително и да обсъдят вариант на подреждане на имената им по азбучен ред. Като елемент на публикационната етика редакторите на списания могат да изискат подробно описание на ролята на всеки член на авторския екип.
- 3.5. Само по авторска инициатива името на научния ръководител може да бъде включено като съавтор в публикация, но винаги на последно място. Не се допуска автоматично съавторство на ръководители на институции или научни звена.
- 3.6. Основната мотивация на учения трябва да бъде вътрешното влечение за разбиране и осъзнаване на закономерностите в природата и обществото и желанието да увеличи постиженията в съответното направление на науката, а не кариеризъм или материално облагодетелстване.
- 3.7. Ученият е длъжен да бъде коректен към своя работодател или спонсор. В същото време той трябва да представя научните данни по обективен начин и да не се влияе от очакванията им по отношение на резултатите и заключенията му. Конфликтите на интереси трябва да бъдат декларирани в научните публикации и съобщенията на научни форуми, което не намалява научната им стойност, но дава възможност на публиката да прецени приложимостта на изнесените резултати.

3.8. Ученият трябва да представя резултатите от своите изследвания честно.

3.8.1. Недопустима е научна измама чрез умишлено манипулиране на научната истина, в това число фабрикуване (съчиняване) и фалшифициране (нагаждане) на научни данни или съзнателно укриване на данни, които противоречат на изследователските хипотези.

3.8.2. Авторите носят, освен пряка професионална, и морална отговорност за достоверността на научните си публикации – както относно публикациите с оригинални приноси (оповестяващи нови научни постижения), така и за тези, посветени на опровергаване на неприемливи теории и твърдения, обвинения в плагиатство и др.

3.9. Недопустимо е използването на едни и същи данни в различни публикации без посочване на първоначалния източник. Процедурите по неколкократно използване на една и съща информация в различни публикации или разпространението ѝ са определени и регулирани от декларацията за авторски права, представена от авторите на редактора или издателя, и определяща изключителните права за репродуциране, преиздаване или разпространение на данните.

3.10. Ученият има правото и задължението да информира обществото за своите постижения, но запазвайки научния си интегритет. Пресата, радиото и телевизията могат да бъдат използвани за популяризиране на научните постижения, но не и за лична изява. Ученият трябва да избягва използването на титли и научни степени в изказвания извън неговата компетентност.

4. Ученият като преподавател и създател на научни школи

4.1. Ученият набира последователи в науката на базата на тяхната квалификация и етични принципи. При привличането на нови поколения в науката ученият трябва да се бори с всички опити за корупция, протекция или дискриминация.

4.2. Ученият трябва да обръща специално внимание на талантливите студенти и докторанти и да окуражава тяхното активно участие в

изследванията. Ученият трябва винаги да служи за пример на своите студенти, докторанти и сътрудници чрез своите познания, умения и етични принципи.

- 4.3. Една от целите на креативния учен, особено на пионерите в ново научно направление, трябва да бъде създаването на научна школа. Научната школа представлява сплотен колектив от талантиливи учени, обединени от обща цел и етични принципи. Ръководителят на научната школа следва да бъде креативен, талантлив, толерантен учен и човек с високи етични принципи. Неговата личност трябва да служи като модел за определяне на етичните стандарти на научното направление.
- 4.4. Ученият не трябва да приема никакви незаконни плащания от своите студенти за това, че ги обучава или консултира.
- 4.5. Ученият трябва да избягва авторитарния стил на ръководене на неговото научно звено, да спазва принципите на демокрацията и колегиалното поведение.

5. Ученият като рецензент на научни публикации

- 5.1. Важно значение за успешното развитие на научната дейност имат рецензиите. Авторите на рецензии носят същите отговорности (професионална и морална), както и при научните публикации. Рецензионният процес е респектиращ момент, водещ до нарастване на отговорността на автора.
- 5.2. Рецензиите следва да бъдат компетентни и задълбочени. Те трябва да се основават единствено на преценката за реални, обективни качества и резултати на научните трудове, без да спестяват както положителните качества и резултати, така и недостатъците им. Когато рецензира дисертация, рецензентът оценява получените резултати, компетентността и научната стойност на работата, както и дава точна формулировка на критиките си.
- 5.3. Ученият е отговорен за даването на безпристрастно мнение за научните публикации или дисертации. Рецензиите не трябва да преследват злепоставяне на авторите или колектива, в който те работят, не бива да допускат предубеждения или негативни

личностни настроения. Когато е възможно, рецензирането трябва да бъде анонимно за гарантиране на неговата безпристрастност и обективност.

- 5.4. Водещ принцип при рецензирането е избягването на конфликти на интереси. Връзки с всякакви заинтересовани лица не са допустими по време на изготвянето на рецензията. Нито ръководителят, нито съавторите могат да бъдат въввлечени в оценката на научния труд.
- 5.5. Оценката на рецензента трябва да бъде третирана конфиденциално и да бъде оповестявана само на изискалия я редактор и съответен авторски колектив.
- 5.6. Ученият трябва да приема за рецензия само работи от неговата компетенция.

6. Ученият като експерт

- 6.1. Академичната етика предполага отзивчивост и толерантност към критичните мнения и съмненията на други учени относно използвани методи и постигнати резултати. Безпристрастната и обективна оценка е неизменно морално задължение на научната общност. Проявите на завист, злоба, недоброжелателност и корупция са несъвместими с академичната етика.
- 6.2. Ученият се заема с изготвянето на експертна оценка само ако тя е в областта на неговата специализация и само когато тя е базирана на неговото собствено познание и експертиза.
- 6.3. Ученият трябва да изготви всеки доклад честно и отговорно, вземайки под внимание съвременното състояние на знанията за определената дейност, отразявайки своята компетентност по съответната задача.
- 6.4. В случай на недостиг на експерти в дадена област, трябва да бъдат привлечени международни експерти, подбрани по обективни критерии (напр. индекс на Хирш (h), Импакт фактор (IF) и/или Импакт ранг (SJR)).
- 6.5. Когато подготвя експертна оценка, ученият не трябва да се влияе от очакванията на работодателя или спонсора, нито да се поддава на

техния натиск, който би оказал влияние върху съдържанието на експертизата.

- 6.6. За да бъдат избегнати подозрения в пристрастие или предубеденост, ученият не трябва да приема изготвянето на експертна оценка, ако неговите заключения могат да бъдат свързани по някакъв начин с личния му интерес. В такива случаи ученият трябва да информира съответния възложител за причините за отказа си.
- 6.7. Информацията, придобита по време на експертна оценка, трябва да бъде пазена строго конфиденциално. Такава информация не трябва да бъде използвана неправомерно спрямо институции или хора, както и за лично облагодетелстване.
- 6.8. Присъствието на автора на работа, която се оценява, не е разрешено по време на дискусиата на научната експертиза.
- 6.9. Резултатите от експертизата (оценката) трябва да бъдат на разположение на автора на научния проект. Експертът има право на избор дали да остане анонимен за автора, или да разкрие самоличността си.

6.10. Правила за отхвърляне на експерт:

- 6.10.1. Експертът трябва да бъде отхвърлен, ако самият той, негови роднини или други близки лица имат интерес в положителния или отрицателния резултат от експертизата и съществува риск от пристрастност в извършването ѝ.
- 6.10.2. Експертът трябва да бъде отхвърлен, ако представлява друго лице, заинтересовано от положителния или отрицателния резултат от експертизата.
- 6.10.3. Експертът трябва да бъде отхвърлен, ако понастоящем представлява една институция, но преди това е бил свързан с друга, където е решавал проблеми, пряко свързани с експертната тематика.
- 6.10.4. Експертът трябва да бъде отхвърлен, ако се застъпва или увещава за положителен или отрицателен изход от експертната оценка, или е бил въввлечен във вземане на подкуп.

6.10.5. Експертът трябва да бъде отхвърлен в случай на проява на лично отношение към автора на работата, която се оценява, и това би имало влияние върху резултатите от експертната оценка. Отхвърлянето може да бъде мотивирано и от психологични, идеологични или политически подбуди или съществени различия на мнения, които могат да застрашат обективността на експертизата.

РАЗДЕЛ V

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ МЕЖДУ УЧЕНИТЕ

1. Ученият трябва да проявява почтеност и коректност в отношенията си с останалите колеги, включително и с конкурентите си. Той следва да уважава приноса на предшестващите го изследователи, работили в същата научна област.
2. Не се допуска под каквато и да е форма присвояване на чужди научни постижения, отнемане на чуждо авторско право (плагиатство), присвояване на чужди идеи, фалшифициране на чужди трудове и др.
3. Стремещт на учения да изпревари своите колеги в получаването на нови научни знания и в постигане на признание от научната общност и от обществото не бива да го противопоставя на общите интереси, основани на авторитета на науката и на академичната автономност, които изискват сътрудничество и взаимно уважение.

4. Ученият като партньор в научни дискусии

- 4.1. Научните дискусии и полемики се смятат за едни от основните форми на научна дейност.
- 4.2. Академичният морал изисква да се дискутират идеи, а не личностни характеристики, да се прилагат аргументи, теоретични обяснения, а не персонални характеристики и квалификации.
- 4.3. Значимостта на идеите, тезите, резултатите не трябва да се определя от научните степени и звания на авторите, от възрастта и положението им в научните среди и в обществото, а от силата на научните им доводи. Универсалните оценъчни критерии се установяват чрез консенсус от научната общност.

5. Ученият като просветител и педагог

- 5.1. Ученият трябва да разпространява научните постижения. Той трябва да се противопоставя на псевдонаучните теории.
- 5.2. Ученият е длъжен да спазва правото на обществото да бъде информирано за научните постижения; той трябва да подпомага възможностите за реализиране на това право и да се противопоставя на всички усилия за заблуда на обществото, забавяне или изкривяване на информацията.
- 5.3. Ученият осъществява педагогическа дейност в съответствие със своята квалификация и компетентност чрез утвърждаване на научния подход в обучението, спазване и утвърждаване на хуманните ценности, осъществяване на възпитание в граждански добродетели чрез зачитане личността на своя възпитаник и уважение към обществото.

РАЗДЕЛ VI

МОРАЛНИ ОБЩЕСТВЕНИ НОРМИ

1. Ученият като член на обществото

- 1.1. Ученият трябва да използва своите познания, интелект и авторитет в практически дейности в полза на обществото.
- 1.2. Ученият трябва да взема участие в дейностите на научната общност.
- 1.3. Учените трябва да се стремят да получат известност на основата на научни заслуги, а не на медийни изяви или ангажираност с политически и други каузи. Ученият не трябва да позволява неговият научен авторитет да бъде използван за популистки цели.
- 1.4. Ученият, който има държавно или административно положение, трябва да продължава да се придържа към етичните принципи на учен, залегнали в този кодекс.
- 1.5. Ученият носи социална отговорност за резултатите от неговите изследвания и има моралното задължение да насочва и съдейства за хуманното използване на научните постижения: за стимулиране

развитието на човека и на човешкото познание; за подобряване на качеството и продължителността на живот.

1.6. Ученият е морално задължен да противодейства на нехуманното използване на неговите научни резултати.

2. Учените и правният ред

2.1. Учените са и морално задължени да спазват законите на страната, регулиращи както научната дейност и авторското право, така и другите обществени отношения, в съответствие с Европейската харта на изследователите, кодекса за поведение на учените, както и международно признатите етични правила и стандарти, приложими към конкретните области на научните си изследвания.

2.2. Проявите на корупция, на социална несправедливост, некомпетентност и нарушение на изискванията на научноизследователската и преподавателската дейност са несъвместими с академичния морал и са в нарушение на Етичния кодекс.

2.3. Когато учените осъществяват и преподавателска дейност, те трябва да спазват етичните правила и изисквания при учебно-възпитателния процес, да бъдат еталон за морално поведение в педагогическа си практика.

2.4. Учените трябва да съблюдават неутралност и уважение по отношение на политически и религиозни възгледи в научната общност, стига те да не заплашват обществения ред, да не влияят на обективността на научните резултати и да не нарушават правата на другите.

2.5. Учените не допускат конфликт на интереси при предприемането на каквито и да било действия, свързани с науката и научните изследвания.

2.6. Учените подпомагат със своята работа коректния, правомерен, полезен и за другите в гражданското общество бизнес. Те не трябва да нарушават моралните принципи при търсене на основания и възможности за реализация под въздействието на лични и/или обществено неоправдани бизнес интереси.

3. Ученият, медиите, общественото мнение

- 3.1. Учените реагират на опитите за zlepоставяне на науката, академичната общност и на отделни учени, извършвани чрез медиите, както и на разпространяване на фалшифицирани данни за научни изследвания, на опити да се манипулира общественото мнение чрез преднамерено подбрана и превратно поднесена информация. За целта те активно взаимодействат с пресата и електронните медии.
- 3.2. Учените се стремят да популяризират науката, нейните приложения и използване на научните резултати, да разобличават всички форми на нейното обезличаване и омаловажаване.

РАЗДЕЛ VII

АДМИНИСТРИРАНЕ НА НЕМОРАЛНИ ПРОЯВИ ОТ НАУЧНАТА ОБЩНОСТ В НСА „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“

1. Нарушаването на академичната етика, както и недобросъвестната научноизследователска или преподавателска дейност са основание за отрицателна морална оценка и санкциониране от научната общност. Отрицателната морална оценка (въз основа на достоверно констатирани нарушения на етични норми) може да намери израз както в критични публикации в научния печат и чрез медиите, така и като се налагат санкции, регламентирани в Правилник за дейността на Комисията по етика в НСА „Васил Левски“.
2. Обвиненията за неетични прояви в науката трябва да бъдат аргументирани и подкрепени с доказателства – т.е. да са достоверни и убедителни. Набеденият за неморално издържана научна и/или педагогическа дейност има право на защита и до изясняване на случая се приема, че той е добросъвестен учен/преподавател.
3. При установяване на нарушения на етичните правила в научната и педагогическата дейност, както и общоприетите такива, всеки заинтересуван и/или засегнат има правото и моралното задължение незабавно да уведоми писмено и да получи отговор от Комисията по

етика при НСА „Васил Левски“ съобразно процедурата, установена от приетия Правилник за дейността ѝ.

4. Ученият, за когото е оповестено, че е нарушил правилата на академичната етика, има право да защити името и научното си достойнство чрез използване на допустимите от закона средства за това.

РАЗДЕЛ VIII

ПРОФЕСИОНАЛНА ЕТИКА

1. Академичният състав, служителите и работниците в НСА „Васил Левски“ следва да изпълняват в пълен обхват трудовите си задължения в съответствие с изискванията на длъжностната си характеристика и вътрешните нормативни актове в Академията, като зачитат автономността на отделните структурни звена, уважават и спазват служебната йерархия.
2. При изпълнение на трудовите си задължения академичният състав, служителите и работниците спазват трудовата, технологичната и финансовата дисциплина, като изпълняват своевременно и точно поставените им задачи, спазвайки принципите на честност, непристрастност и отзивчивост.
3. При изпълнение на трудовите си задължения академичният състав, служителите и работниците не трябва да допускат прояви на бюрократично и невнимателно отношение към колеги, студенти и докторанти, както и по отношение на външни лица и да поддържат отношения на добронамереност и взаимопомощ.
4. Академичният състав, служителите и работниците следва да поддържат висока организираност в работата си, да поддържат актуални знанията си и да повишават уменията си, необходими за ефективно изпълнение на задълженията им.
5. Членовете на академичната общност проявяват постоянна грижа и бдителност по отношение на съхранението, опазването и защитата на имуществото и интелектуалната собственост на НСА.
6. Академичният състав, служителите и работниците следва да пазят престижа и доброто име на НСА „Васил Левски“, да не злепоставят

Академията, да бъдат лоялни към институцията, която представляват.

7. Членовете на академичната общност следват поведение, което не накърнява престижа на Академията, подпомагат ръководството на НСА „Васил Левски“ с висок професионализъм, безпристрастност и активност при разработване и провеждане на политиката на Академията, както и при изпълнението на взетите решения и осъществяване на правомощията на ръководството.
8. При изпълнение на трудовите си задължения академичният състав, служителите и работниците трябва да осигуряват условия за взаимодействие и взаимопомощ, на взаимно уважение и учтивост в колегиалните отношения при изпълнение на възложените им съвместни задачи и обща служебна работа.
9. Членовете на академичната общност следва:
  - 9.1. Да не разпространяват информация от личен характер, която би могла да накърни личното достойнство на ръководител, преподавател, работник, служител, студент или докторант във висшето училище. Да бъдат лоялни към работодателя, като не злоупотребяват с неговото доверие и не разпространяват поверителни за него сведения.
  - 9.2. Да не разпространяват, не разкриват и не предоставят на трето лице сведения, документи и информация, станала им известна във връзка, при и по повод изпълнението на трудовите им задължения.

РАЗДЕЛ ІХ

КОНФЛИКТ НА ИНТЕРЕСИ, ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯ, ИЗМАМИ И НЕРЕДНОСТИ

1. Членове на академичната общност на НСА „Васил Левски“ не могат да участват при обсъждане, подготовка, вземане и изпълнение на решения, когато те или свързани с тях лица са заинтересувани от съответното решение или когато имат отношения със

заинтересуваните лица, които пораждат основателни съмнения за тяхната безпристрастност.

- 1.1. Членовете на академичната общност на НСА „Васил Левски“ не могат да използват служебното си положение за осъществяване на свои частни или на семейството си интереси.
- 1.2. Членовете на академичната общност на НСА „Васил Левски“ не участват в изпълнението на задачи, които са несъвместими с тяхната длъжност и функции и могат да повлияят върху безпристрастното и обективно изпълнение на задълженията им.
- 1.3. При възлагане на служебна задача, чието изпълнение би могло да доведе до конфликт на интереси, членовете на академичната общност уведомяват Комисията по етика или ректора на НСА „Васил Левски“.
- 1.4. Членовете на академичната общност, напуснали НСА „Васил Левски“, не трябва да злоупотребяват с информацията, която им е станала известна във връзка с длъжността, която са заемали, или с функциите, които са изпълнявали.
2. Членовете на академичната общност са длъжни да противодействат на корупционни прояви и други неправомерни действия, в този смисъл:
  - 2.1. Да не допускат да бъдат поставени във финансова или в друга зависимост от външни лица или организации, както и да искат и приемат подаръци, услуги, пари или други ползи, които могат да повлияят на изпълнението на служебните им задължения или да нарушат професионалния им подход по определени въпроси.
  - 2.2. Да не приемат подаръци или облаги, които могат да бъдат възприети като награда за извършване на работа, която влиза в трудовите им задължения.
3. Членовете на академичната общност представят открито и честно пред прекия си ръководител проблемите, възникнали в процеса на работа.
4. Академичният състав и служителите са длъжни да докладват на ректорското ръководство или на Комисията по етика за административни слабости, пропуски и нарушения, които според тях създават предпоставки за корупция, измами и нередности.

- 4.1. Докладването може да бъде придружено от документи, които да подкрепят/удостоверят информацията.
5. Писмените сигнали не може да бъдат анонимни и се регистрират в деловодството на НСА „Васил Левски“ или по друг установен ред.

РАЗДЕЛ X

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§1. Неспазването на този кодекс е нарушение на академичния морал и в този смисъл може да се разглежда като сериозно пренебрегване на основни етични норми и правила.

§2. Този кодекс следва да се доведе до знанието на академичната общност на НСА „Васил Левски“ чрез публикуването му на интернет страницата на НСА.

Този Етичен кодекс е съобразен с вътрешната нормативна база на НСА „Васил Левски“ и с общото законодателство в страната.

РАЗДЕЛ XI

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящият Етичен кодекс може да бъде изменен и допълнен по реда на неговото приемане с решение на АС.

§ 2. Етичният кодекс влиза в сила от деня на приемането му от АС. С Етичния кодекс се отменя кодексът, приет с решение на АС по Протокол № 34 от 18.06.2019 г.

§ 3. Кодексът е приет от АС по Протокол № 26. от 26.05.2023 г.

